

Biskaia/Vizcaya (Mitzelena, *Festschr. Giese* 1972, 81).

I que la llengua mateixa va servir-se, també en la toponímia pirinenca, adés de l'una derivació, adés de l'altra, ens ho mostra el nom d'un famós paratge del Pirineu navarrès que el 1692 apareix compost (Mitz. *Congr. Int. Onom.* 1955 II, 51) amb la forma euskèrica pura *Garaz-vizcay*, i en forma en part castellanitzada *Altovizcarr* (recordem l'epos apòcrif *Altobizcar-co Cantu-a*): en els quals *gara-z*, genitiu corresponent a *Garay*, apareix traduït literalment per l'erdèric *alto*.

Es probable que la forma *-arre*, variant evolutiva de *-ARR* en fonètica catalana (que hem vist aparèixer en mencions antigues) vagi realment tenir vida alternant amb *-arri* (com *Benavarre/-arri*) i amb *-arro* (com en *farro*, *ferro* etc.), car aquest NLL es degué escampar, en qualitat de NP, als països poblats de catalans en el S. XIII: *Biscarro* cognom val. (a Alcalà de Xivert xxviii, 186.17; Vinaròs, *BDLC* XII, 282 etc.) a Mall., on té arrelament gran: Guillem *Biscarra*, jurat d'Escorca a. 1416 (*BSAL* VII, 10b). Potser no sols post-antroponímics car a Onda és alqueria de *Biscarro* (xxix, 156.7), i a Elx, Hort de *Biscarra* (xxxvi, 133.21). Almenys com a cognom també a les Illes, on amb *a* consta amplemunt i des de molt antic.

I aquí —com hem vist a la menció de 1359 del NL—, la *á* apareix més tard canviada en *è* davant *-RR(I)*, en relació amb el complex de fets estudiats en *EntreDL* I, 91-94, en part deguts a ultracorrecció de la influència apertiva de la *r*, o amb ajuda de la influència metafònica de la *-i*, o en combinació amb una duplicació ja existent en parlars ibero-bascs. (Cf. *Guitarra/guiterra*, *Guitarde/Guiterd* ibid.; i d'altra banda basc *barri/berri* 'nou', NP cat. *Baiarri/Baierri*):

Bisquerria, Andreu ~ Campanet a. 1451 (Quadrado, *For. y Ci.*, 340); allí mateix Joan *Disquer*, principis S. XVIII (JMBover *BiEscrBal.* § 502, XIII), aquest era de Gabellí, i en aquesta secció del te. de Campanet, i abans, en el poble mateix el prof. Miralles dona notícies d'altres quatre representants des del S. XIV al XVII en el *Co. de Top. B.* de Masc., s. v. *Campanet*. Però també a l'altre cap de l'illa, cognom a Artà (*BDLC* XIII, 23). És probable que a les Illes vingui del NP en certs topònims: *Pas d'en biskéřa* (XL, 85.23), coll de la serra en el camí de Campanet a Lluç, ja a la *r*. d'aquest terme (Masc. 5F8); Can *Bisquerria* vt. important te. Palma, a l'E. de la ciutat (Masc. 26F5). Potser tot això serà postantroponímic a les Illes; però no descartem que hi coincidís quelcom de verament autòcton: car el menorquí *Ses biskéřas* és un «lloquet» (a mi com un «sender», XLIV, 64.19) de Lluçmaçanes (Masc. 12D4).

En el P. Val. és bastant clar que en gran part no és postantroponímic: per més que la situació del nom de la *Basseta Biscarda* a Canet lo Roig (xxviii, 40.22) lliga amb el cognom dels dos pobles citats del Maestrat. Però la variació de *-rr-* en *-rd-* no és de fonètica normal. L'alternança del tipus exemplificat en articles del *DECat* (*gavarra/gavarda*, *cerra/cerda*) és

un fet que no es registra gaire més que en mots d'origen pre-romà. Llavors això induiria a pensar en persistència mossàrab valenciana d'un nom pre-català.¹

Si aquí resta dubtós per la data i pel caràcter isolat, ja és ben al contrari en un altre nom val., en el qual també apareix l'oclusiva dental a la fi del nom: *Bixquert*. Les Costeres de *Bixquert* són als costats muntanyosos i trencats de la ciutat de Xàtiva, i en particular els de «la part oposta del castell, o siga el Migdia, i que terminen en la *Serra Grossa*» MGadea (*Terra del Xè* I, 59). És doncs nom d'una pda. extensa. Ara ho sento viu encara, pron. *biškéřt* (xxxii, 26.7); i ja figura en el *Rept.*: *Bischert*, terres del te. Xàtiva (p. 398); *Bisquert* alqueria de Xàtiva (p. 336), donada per Jaume I l'a. 1248 (SSiv., s. v.).

«La porta de *Bisquert*», en el castell de Xàtiva, primera meitat S. xv, en el *Libre d'Antiguitats*. El nom deu ser igual (encara que en el ms. hagi passat per ull la *r*, potser en sigla *), en docs. on es parla d'un lloc dit *Bixquet* contigu a les roques del castell de Xàtiva, a. 1267, d'una «vinya en *Bixquet*», te. id. 1271 (Mtz.Fdo., *DocValACA* I, 740, 1106).

Com que són terres de tanta llecor ibèrica com Xàtiva, i tractant-se de «roques contigües al castell» i de «costats muntanyosos i trencats» hi ha una colpidora coincidència amb la situació de *Biscarri* i amb la dels bascos *bizkarr* 'carena', *alto-bizkarr* etc.

D'altra banda el nom no és únic car també trobem al voltant d'aquesta zona: *Comes* de *biskéřt* en te. de Gata (xxiii, 92.2), i *Carrer* de *biškéřt* a Tavernes de Valldigna (xxxi, 178.14), poble on el caseriu, en els darrers 100 anys ha sobreixit molt del seu antic recinte, i per tant deu haver estat nom d'una pda. o turonets veïns.

En el Migjorn valencià essent zona tan arabitzada, els detalls fonètics són susceptibles d'explicacions vàries: *biskarde* > àr. *biškárde*, apocopat en *-ert* pels catalans, i anàloga al *Biscarda* de Canet; o bé *ké* purament romànic, com en els *Vasquerri/Bisquerres* etc., trobats supra, amb *ç* pre-aràbiga ja (però no *-sç-* de nivell llatí vulgar, que hauria donat *-iše*); «la porta de *Bixquert*» en el castell de Xàtiva, figura en el *Libre d'Antiguitats*, 1a. 1/2 S. XVI (tesi de Martí Mestre, c. 35, § 3).

Resta també ambigu si aquí no hi ha un sufix ibero-basc *-DI* o *-TI*, afegit a *bizkarr*; car aquests sufixos són vivaços i funcionals fins al basc d'avui, sovint amb valor col·lectiu: *lizar-di* 'bosc de *lizar* (freixes)'; *segar-di* 'bosquet de pomeres', d'on vindrà probablement *Segart*; *arantza-di* 'matoll de punxes' etc.; també podria ser resultat de la diferenciació *RR-RD* com he especulat abans.

Però no ho serà, perquè en tot cas l'antiga extensió i la generalitat de la forma *Biskert* en el mossàrab valencià ens ve fortament corroborada pel gentilici *biskertí* que procrea: un morisc «Mahomet Albizay *Albisquertí*» era un prohòmic morisc del Coll de Rates c. 1404 (*Misc. Fabra*, p. 226, n.º 31).

Sembla que també tenim en aqueixes latituds va-